

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

**החוט המשולש -
להדליק נר של
חנוכה, על הניסים,
ושתיינו**

The shiurim this week are dedicated in memory of Rav Meir Goldwicht's father, HaRav Refael Dovid Pesach ben Yisroel Elazar z"l, whose Yartzeit is being observed today.

Rabbi Meir Goldwicht
יט' כסלו תש"ע • December 6, 2009

(1 פרשת חוקת (במדבר כא'))

(א) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עַרְדַּי יֹשֵׁב הַגִּבּוֹר כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׂבִי: (ב) וַיִּדְרֹר יִשְׂרָאֵל וַיִּדְרֹר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיַדִּי וְהִחַרְמְתִי אֶת עַרְיָהֶם: (ג) וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיִּחַרְם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה: פ (ד) וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דֶּרֶךְ יָם סוּף לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בַּדֶּרֶךְ: (ה) וַיִּדְבַּר הָעָם בְּאַלְהֵים וּבַמֹּשֶׁה לֵּמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרָיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אִינּוּן לָחֵם וְאִינּוּן מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלָּחֵם הַקָּלָקָל: (ו) וַיִּשְׁלַח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל: (ז) וַיָּבֵא הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי דִבַּרְנוּ בַּה' נֶכְךָ הַתְּפִלָּל אֵל ה' וַיִּסַּר מֵעֲלֵינוּ אֶת הַנְּחָשׁ וַיִּתְּפִלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם: (ח) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל גֹּסֶן הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וְנָחַי: (ט) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נְחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַגֹּסֶן וְנָחַי אִם נָשׁךְ הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהִבִּיט אֵל נַחֲשׁ הַנְּחָשֶׁת וְנָחַי:

(2 משה משה (סי' תקפ'))

המדליק בליל ראשון מברך להדליק נר של חנוכה ושעשה נסים ושהחיינו. וסימן לדבר עשה לך "שרף ושים אותו על נס והיה כל הרואה אותו "ויחי".

(3 רמב"ם – הל' חנוכה (ג:ד))

כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה והמדליק אותה בלילה הראשון מברך שלש ברכות ואלו הן: בא"י אמ"ה אקב"ו להדליק נר שלחנוכה בא"י אל"מ"ה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בא"י אל"מ"ה שהחיינו וקיימ' והג' לזמן הזה, וכל הרואה אותה ולא בירך מברך שתיים, שעשה נסים לאבותינו ושהחיינו, ובשאר הלילות המדליק מברך שתיים והרואה מברך אחת שאין מברכין שהחיינו אלא בלילה הראשון.

(4 שם (הל' ה'))

בכל יום ויום משמונת הימים האלו גומרין את ההלל ומברך לפניו בא"י אל"מ"ה אקב"ו לגמור את ההלל בין יחיד בין צבור, אע"פ שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים מברך עליה אק"ב וצונו כדרך שמברך על המגילה ועל העירוב...

(5 מדרש רבה (בראשית))

ר"ש ב"ל פתר קריא במלכיות. והארץ היתה תהו. זו מלכות בבל. שנא' (ירמיה יד) ראיתי את הארץ והנה תהו. ובהו. זו מלכות מדי. שנאמ' (אסתר ו) ויבהילו להביא את המן. וחשך זו מלכות יון. שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהן. שהיתה אומרת להם. כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל.

(6 פר' ויחי (בראשית מב:כב-כד))

(כב) בן פְּתַח יוֹסֵף בֶּן פְּתַח עֲלֵי עֵינַי בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלֵי שׁוּר: (כג) וַיִּמְרְהוּ נֶרְבּוּ וַיִּשְׁטְמְהוּ בְּעֲלֵי חֲצָיִם: (כד) וַתִּשָּׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתוֹ וַיִּפְּזוּ וַרְעֵי יָדָיו מִיַּדִּי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רָעָה אֲבֹן יִשְׂרָאֵל:

(7 פר' וזאת הברכה (בר' לג:יז))

(יז) בְּכוֹר שׁוּרוֹ הַדָּר לוֹ וְקַרְנֵי רֵאִם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו אֶפְסֵי אֶרֶץ וְהֵם רַבּוֹת אֶפְרָיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס

(8 תלמוד בבלי – מס' בכורות (טז.))

דהכי אמרינן בספרי אגודות העין דומה לעולם קטן העפעפים כנגד הרקיע והתחתון כנגד הארץ והלבן שמקיף את העין כנגד ים אוקיינוס שסובב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה:

(9 תלמו בבלי – מס' שבת (כב.))

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח. והיכא מנח ליה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין, רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא - משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

(10 בעל העיטור)

מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ובעל הבית וטלית מצוייצת באמצע

(11 חתם סופר – מס' שבת (כב.))

והנה פליגי פוסקים בראה נר חנוכה אי מוטל על הגוף לראות נ"ח בזמנו ולברך או אינה מוטלת על הגוף אלא אי רואה מברך על הנס אבל אין חיוב על הגוף עמג"א רס"י תרמ"ג ותל"י בשני תי' תוס' סוכה מ"ו ע"א כלתי' קמא החיוב על הגוף מה שלא נמצא כן בשום מצוה שבתורה ורק הכא משום חבוב הנס הטילו מצוה חדשה על הגוף לראות. ומג"א לא הבין כן בתוס' והגלע"ד כתבתי:

והנה מצוה כזו שהוסיפו להטיל על הגוף זהו מצוה מחודשת לגמרי דא"א למילף בק"ו מיציאת מצרים זהתם גופי לא הטיל חיוב לראות המצוה והוא מחודש לגמרי והאי בודאי לא נפקע מלא תסור אלא משאל אביך. והשתא הא נ"מ לדינא דלרב אויא י"ל מצוה מוטל על הגוף לראות נר חנוכה והא דלא מברך הוואה אקב"ו לראות משום דלא שייך וציונו אלא אאותן דאסמכוהו על לא תסור והיינו חנוכה עצמה אבל הוואה שהוא מחודש לגמרי אע"ג דנפקא עכ"פ משאל אביך מ"מ וציונו לא שייך אב"ל ר' נחמי' סבר אפי' מצוה דנפקא לן משאל אביך ואין לה שרש בדאורייתא מ"מ מברכים ושייך וציונו וא"כ הא דלא מברכי' על הראי' וציונו ע"כ משום שאין המצוה מוטלת על הגוף כאינך פוסקים וק"ל.

(12 פר' בראשית ג:ו-ט)

(ו) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֹאֲנֶה הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל: (ז) וַתִּפְקְחֶנָּה עֵינֶיהָ וַיִּדְעוּ כִּי עֵרְוָם הֵם וַיִּתְפָּרוּ עֲלֶיהָ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת: (ח) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים מְתַלְתֵּל בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וַיִּתְחַבֵּא אֶלֶּהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן: (ט) וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה:

(13 פר' כי תשא שמות לב:א-ד)

(א) וַיֹּרָא הָעָם כִּי בִשֵׁשׁ מִשֶּׁה לְרֹדֶת מִן הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מִשֶּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ: (ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶהְרֹן נִזְמִי הִזְהַב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלָי: (ג) וַיִּתְפָּקְדוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הִזְהַב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אֶהְרֹן: (ד) וַיִּקַּח מֵיָדָם וַיִּצַר אֹתוֹ בַּחֲרָט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסֹּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

(14 פר' שלח במדבר יג:טז-יח)

(טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאֶרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ: (יז) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בְּנֶגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת הָהָר: (יח) וּרְאִיתֶם אֶת הָאֶרֶץ מָה הוּא וְאֵת הָעָם הַיֹּשֵׁב עֲלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם רַב:

(15 תלמוד בבלי – מס' בבא בתרא ד.)

מאי תקנתיה דההוא גברא? א"ל: הוא כבה אורו של עולם, דכתיב: (משלי ו') כי נר מצוה ותורה אור, ילך ויעסוק באורו של עולם, דכתיב: (ישעיהו ב') ונהרו אליו כל הגוים. איכא דאמרי, הכי א"ל: הוא סימא עינו של עולם, דכתיב: (במדבר ט"ו) והיה אם מעיני העדה, ילך ויתעסק בעינו של עולם, דכתיב: (יחזקאל כ"ד) הגני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם.

(16 מהר"ל – דרך חיים אבות ב:ט)

לפי האמת כח הראות הוא כח הנפשי נכדל (מגשמי) יותר מכל שאר החושים, וכבר הביאו ראיות ברורות על זה איך כח העין הוא כח נכדל, שאם לא כן לא היה רואה בעין שהוא קטן הגשמיים הגדולים, רק בוודאי מקבל כח הראות את המראה נבדל מן הגשם, ועוד האריכו בזה, וזה ראייה כי כח הראות הוא כח נבדל, ועוד ראייה מן הכתוב כי כח הראות הוא כח נבדל קרוב אל השכל, כי משתתף השכל עם הראות בלשון "ראה", שכשם שיבא לשון ראה על העין, כך יבא לשון ראה על השכל, כמו רואה אני את דברי פלוני, וכתיב (קהלת א, טז) "ולבי ראה", ומזה מוכח כי כח הראות הוא כח נבדל.

(17 פר' וישב בראשית לט:ז-יב)

(י) וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ אֶשְׁתּוֹ אֶדְנִי אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי: (יא) וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֵל אִשְׁתּוֹ אֶדְנִי הֵן אֶדְנִי לֹא יָדַע אֹתִי מִה בְּפִיט נָכַל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נֶתֶן בְּיָדִי: (יב) אֲיִנְנֶנּוּ גְדוֹל בְּפִיט הִנֵּה מִמֶּנִּי וְלֹא חֲשַׁךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֲשֶׁר אֶת אִשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחֲטָאתִי לְאֱלֹהִים: (יג) וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֶלֶּיהָ לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּהּ: (יד) וַיְהִי כִּהְיוּם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ וְאִין אִישׁ מְאֲנָשִׁי הַבִּיטָה שָׁם בְּפִיטָה: (טו) וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לְאֹמֶר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה:

(18 רש"י שם)

(יא) ויהי כהיום הזה - כלומר ויהי כאשר הגיע יום מיוחד, יום צחוק, יום איד שלהם שהלכו כולם לבית עבודה זרה, אמרה אין לי יום הגון להזקק ליוסף כהיום הזה. אמרה להם חולה אני ואיני יכולה לילך: לעשות מלאכתו - רב ושמואל, חד אמר מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו עמה, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו וכו', כדאיתא במסכת סוטה (דף לו ב):

(19) פר' מקץ (בראשית מא:לה-מ)

(לה) וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֲכָל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת הַבָּאִת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ בָר תַּחַת יַד פְּרֵעָה אֲכָל בְּעָרִים וְשָׁמְרוּ: (לו) וְהָיָה הָאֲכָל לְפִקְדוֹן לְאָרֶץ לְשִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה בְּאָרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא תִכְרַת הָאָרֶץ בְּרָעָב: (לז) וַיִּיטֹב הַדְּבָר בְּעֵינֵי פְרֵעָה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו: (לח) וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל עַבְדָּיו הִנְמַצְאָה כֶּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ: (לט) וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל יוֹסֵף אֲחֵרֵי הַיּוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֶת כָּל זֹאת אֵין נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ: (מ) אֲתָה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי וְעַל פִּיךָ יִשְׁק כָּל עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל מִמֶּךָ:

(20) תלמוד בבלי – מס' זבחים (קיה:)

שילה מקום שכל הראוה אותו מתגאנה עליו על אכילת קדשים שלו רבי אבהו אמר אמר קרא (בראשית מט) בן פרת יוסף בן פרת עלי עין עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה

(21) רש"י (שם)

תאנת - לשון תאניה ואניה (איכה ב) שהיו מתאנחין ורואין שמשם היו זוכרין אכילת קדשים שהיתה במקום מראיתו. שאינו שלו - אשת אדוניו.
בן פרת יוסף - לשון פריה ורביה מקום אכילת קדשים נתרבה לו על ידי העין ושילה בחלקו של יוסף היתה כדכתיב (תהלים עח) וימאס באהל יוסף וגו' אחר ויטש משכן שילה כתיב.
ורצון - ע"י רצון שלא רצה ליזון ממה שאינו שלו.

(22) פר' שמיני (ויקרא יא:מא-מג)

(מא) וְכָל הַשְּׂרָץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: (מב) כָּל הוֹלֵךְ עַל גַּחֲוֹן וְכָל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל מִרְבֵּה רַגְלָיִם לְכָל הַשְּׂרָץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם: (מג) אֵל תִּשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם:

(23) תלמוד בבלי – מס' קדושין (ל.)

לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא"ו גדחון חציין של אותיות של ס"ת.

(24) פר' שמות (ד:א-ה)

(א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהָן לֹא יֵאָמְנוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ ה': (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' מִזֶּה מֶה זֶה בְּיָדְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: (ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׂלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּהְיֶה לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵי: (ד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְנֶאֱחָז בַּזָּבֹב וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּתְחַזַּק בּוֹ וַיִּהְיֶה לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: (ה) לְמַעַן יֵאָמְנוּ כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ:

(25) משנה – מס' ראש השנה (פ"ג)

כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כא) עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוך וראה אתו וחי, וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים - היו מתרפאין, ואם לאו היו נימוקים.

(26) תלמוד בבלי – מס' סנהדרין (מה.)

אמר רבה גמירי אין יצר הרע שולט אלא במי שעניו ראות

(27) שערי תשובה לרבינו יונה

ועון העינים יכפר בדמעות, כמו שנאמר (תהלים קיט קלו) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, לא אמר על לא שמרתי תורתך, אבל אמר, לא שמרו, כי הם סבבו החטא, על כן הורדתי פלגי מים.

(28) שפתי צדיק חנוכה

בגמרא הרואה נר חנוכה מברך. לא מצינו עוד ברכה על ראיית מצוה, במשנה יומא (ז ב) אי' הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפים, מבואר שמצוה לעיין ולראות המצות אך לא ברכו על הראי', משמע שחז"ל הרגישו שיש טמור וגנוז בנר חנוכה קדושה לתקן העינים [עיין לקמן אות מב], דאי' ברש"י ז"ל ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כי עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה עין רואה ולב חומד כו', הרגישו שעל ידי ראיית נר חנוכה יכול לדבק תשוקתו להמצוה לזכך אור עיניו שיחדלו מהביט בדבר רע, ואם יראה יציל הלב שלא יחמוד למה שראה העין, ואולי על ענין זה מרומז ג' עבודות בנר חנוכה נר איש וביתו מציל העין שלא יביט דבר רע, מהדרין אף אם ח"ו נכשל בראי' יציל הלב שלא יחמוד, מהדרין מן המהדרין יציל כלי מעשה שלא יגמרו העון אף שחמד הלב.